

De Parel

onderwijs met de Bijbel als basis

POSITIEF GEDRAG (EN ANTI-PEST)BELEID

Inleiding	3
1. Achtergrondinformatie: de preventiepiramide	4
2. Niveau 0: school en samenleving	4
3. Niveau 1 en 2: niet-probleemgerichte aanpak	5
a. Niveau 1: fundamentele preventie	5
b. Niveau 2: algemene preventie	5
i. Kwink	5
ii. Pedagogisch Tact	6
iii. Seksuele vorming en voorlichting	6
iv. Vragenlijsten	7
v. Ouderbetrokkenheid 3.0	7
4. Niveau 3 en 4: probleemgerichte aanpak	7
a. Niveau 3: specifieke preventie	7
i. Pesten en Kwink	7
ii. Probleemgerichte trainingen	8
b. Niveau 4: probleemaanpak	8
i. Vier stappenplan bij pestgedrag	9
ii. Fasen van aanpak bij herhaald pestgedrag	9
iii. Begeleiding van de de pestende leerling en de gepeste leerling	10
iv. Adviezen voor ouders	11

Inleiding

Wij zijn allemaal Parels in Gods hand. Iedereen is daarom waardevol.

Iedereen mag er zijn, omdat elk kind allereerst kind van God is. Wij weten dat God iedereen naar Zijn beeld heeft gemaakt en dat voor Hem iedereen kostbaar is. Daarom hebben wij respect voor elkaar, waarderen wij elkaar en leren we met elkaar leren en samenwerken. We leren dat de kinderen op De Parel, zodat ze allemaal kunnen stralen en groeien, nu en straks in de maatschappij. Een onmisbare voorwaarde voor dit leerproces is een positief en veilig schoolklimaat.

In dit document beschrijven we hoe we een veilig schoolklimaat vormgeven en bevorderen. We bouwen daarbij voort op een basis waarmee kinderen al de school binnenkomen. Die basis wordt niet alleen gevormd door de opvoeding thuis en door de invloed van familie, vrienden en anderen om hen heen, maar ook door de samenleving waarin we leven. Op school bouwen we op die basis door en richten we ons vooral op het stimuleren van positief gedrag. Ook wordt beschreven hoe we met negatief gedrag omgaan wanneer dit toch ontstaat.

Ons doel:

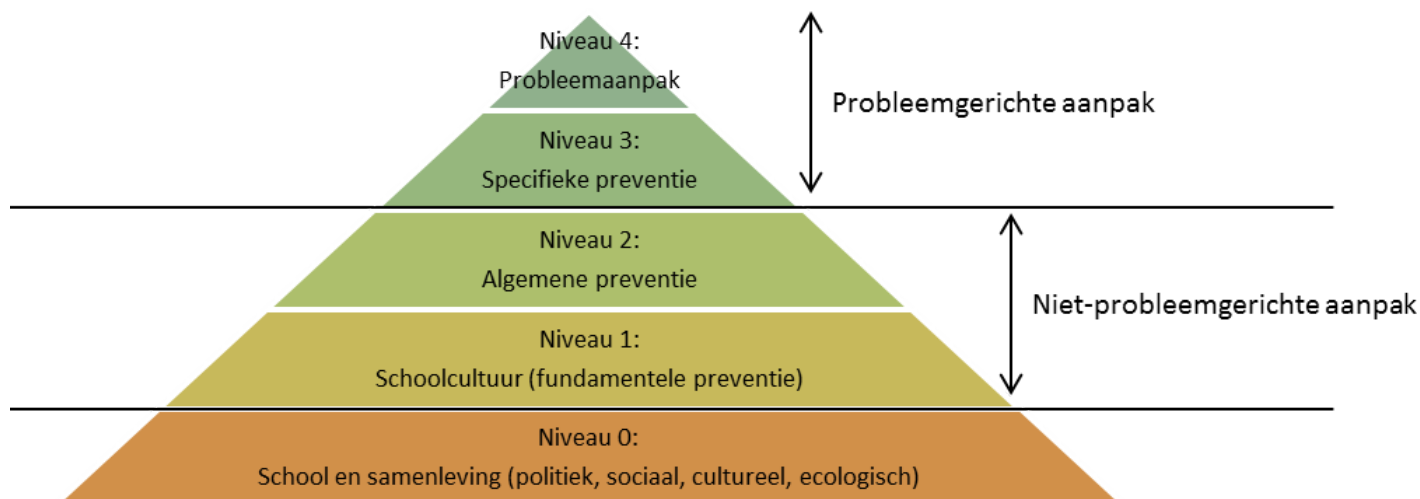
- ★ Alle kinderen voelen zich in hun basisschoolperiode veilig, zodat zij zich optimaal naar vermogen kunnen ontwikkelen: stralen en groeien!
- ★ Door positief gedrag te leren en te stimuleren en negatief gedrag te begrenzen, stellen we alle kinderen in de gelegenheid om met plezier naar school te gaan.

Een veilig schoolklimaat op De Parel is niet iets wat spontaan en vanzelf ontstaat. Een veilig schoolklimaat kan alleen bereikt worden als we ons daar met elkaar - leerkrachten, leerlingen en ouders -, vol vertrouwen en met liefde iedere dag voor inzetten. Het vraagt inspanning van ons allemaal om onze kinderen een veilige oefenruimte te bieden waarbinnen ze zichzelf, elkaar en de samenleving waarin ze opgroeien steeds beter leren kennen en waarderen.

1. Achtergrondinformatie: de preventiepiramide

Het werken aan een veilig en positief schoolklimaat, vindt plaats op verschillende niveaus. Om positief gedrag te bevorderen en zo veel mogelijk negatief gedrag te voorkomen, is het van belang om preventief te werk te gaan. De 'preventiepiramide' van Johan Deklerck laat dit zien:

Bron: [Schoolcultuur binnen een schoolklimaat](#)

Niveau 0 is de ruime context en omgeving waarbinnen een school handelt. Dit niveau is een gegeven. De andere vier niveaus zijn actieniveaus waarop de school invloed kan uitoefenen. De piramide is zo opgebouwd dat de actieniveaus op elkaar voortborduren.

2. Niveau 0: school en samenleving

Een school is niet alleen een oefenplaats waar kinderen de ruimte en tijd moeten krijgen om 'vrij' te oefenen, maar staat ook midden in de samenleving. Het onderwijs is daarom niet alleen gericht op het ontplooiën van talenten van individuele kinderen, op hun vorming en goed samen leven en werken, maar ook op het bijbrengen van noodzakelijke kennis en vaardigheden om in de samenleving te kunnen functioneren.

Deze samenleving heeft omgekeerd ook invloed op de school. Het gaat om diverse omgevingsfactoren waarin de school opereert en waarin kinderen opgroeien: sociaal, politiek en economisch. Op dit niveau heeft de school weinig tot geen invloed. Het is wel van belang om deze factoren als school en leerkracht goed in beeld te hebben, zodat duidelijk is met welke eisen en beperkingen rekening gehouden moet worden. De juiste instanties en/of middelen kunnen dan ingezet worden waar nodig en mogelijk.

3. Niveau 1 en 2: niet-probleemgerichte aanpak

a. Niveau 1: fundamentele preventie

Op niveau 1 gaat het om de algehele schoolcultuur, ook wel leefklimaat genoemd. Op dit niveau gaat het om alle initiatieven, gedragingen en gewoontes die bij iedereen een goed gevoel versterken en het welbevinden en de betrokkenheid van iedereen vergroten. Het gaat hierbij om een open sfeer, persoonlijk contact, humor, vriendelijkheid, een gevoel van 'welkom, fijn dat je er bent!' creëren. Dit geldt niet alleen voor de groep, maar ook de units en de sfeer in de hele school.

Concreet besteden we hier op De Parel aandacht aan in allerlei kleine en grotere gewoontes: leerkrachten die aan het begin van de dag bij hun klaslokaal staan om alle leerlingen welkom te heten en aan het einde van de dag mee naar buiten lopen om ouders op het plein te ontmoeten. Kringgesprekken in de klas, individuele gesprekjes met leerlingen, ruimte voor een grapje, bijna dagelijks foto's met tekst op Parro van ons onderwijs, maar ook van het vieren van de verjaardagen van de leerlingen. Belangstelling en betrokkenheid richting leerlingen en ouders voor persoonlijke omstandigheden of ontwikkelingen.

b. Niveau 2: algemene preventie

Op niveau 2 gaat het om het gericht inzetten van initiatieven die de leerlingen, maar ook leerkrachten en ouders 'sterker' maken en hun mogelijkheden vergroten. Het gaat hier bijvoorbeeld om het bevorderen van een gezond zelfvertrouwen, het vergroten van sociale vaardigheden, inlevingsvermogen in het leven en de gevoelens van een ander, veerkracht bij tegenslag, het positief benutten van de ruimte die je krijgt en verantwoordelijkheid leren dragen. Het sterker en vaardiger maken van de leerlingen en hen daarbij goed te ondersteunen, voorkomt dat ze in de 'probleemzone' terechtkomen.

i. Kwink

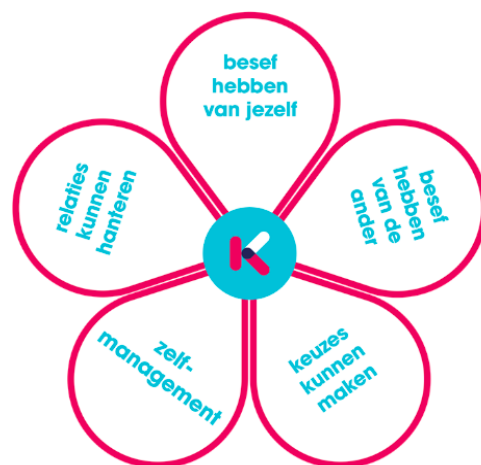
Voor het sociaal-emotioneel leren, gebruiken we op De Parel de methode Kwink. Het is gericht op preventie en zet in op de kracht van de groep. Kwink werkt met vijf gedragscompetenties:

1. Besef hebben van jezelf

Kunnen inschatten van je eigen gevoelens, kennis hebben van je interesses, waarden en kracht, een gezond zelfvertrouwen

2. Besef hebben van de ander

Empathie, perspectief nemen, verschillen tussen individuen en groepen herkennen en waarderen, sociale signalen kunnen oppakken en interpreteren

3. Keuzes kunnen maken

Weloverwogen kiezen met de juiste aandacht voor jezelf en de ander, bijdragen aan een positief klimaat in je school, verantwoordelijkheid nemen voor je eigen gedrag

4. Zelfmanagement

Impulscontrole bij stressvolle situaties, omgaan met heftige emoties, doelgericht gedrag

5. Relaties kunnen hanteren

Relaties aangaan gebaseerd op samenwerking, sociale druk weerstaan, conflicten oplossen

Aan het begin van het nieuwe schooljaar, zetten we volledig in op een positieve groepsvorming. Deze eerste vier weken noemen we de Gouden Weken. Hierin worden vier Kwinklessen gegeven gericht op (opnieuw) kennismaken, verwachtingen uitspreken en groepsregels opstellen.

ii. Pedagogisch Tact

Naast dat we de kinderen begeleiden in hun sociaal-emotionele ontwikkeling, is een pedagogisch tactvolle grondhouding van de leerkrachten van groot belang. We gaan hierbij uit van het gedachtegoed van Pedagogisch Tact.

Het uitgangspunt is dat je als leerkracht:

- niet meegaat in de emotionele reacties van de leerling, maar je afvraagt wat de ander door zijn (re)actie duidelijk wil maken
- nagaat wat de leerling nodig heeft om verder te kunnen, op zo'n manier dat de leerling daar zelf inbreng in heeft (respect voor de autonomie en de competentie van de leerling)
- de kinderen de vrijheid geeft waar ze verantwoordelijkheid voor kunnen dragen
- hen jouw nabijheid gunt waar het dragen van verantwoordelijkheid nog te moeilijk is

Je komt hiermee tegemoet aan de drie psychologische basisbehoeften van ieder mens:

- Relatie: ik hoor erbij, ik word gezien
- Competentie: ik kan het en weet ook wat ik lastig vind
- Autonomie: ik wil het en krijg ook de ruimte om het te doen

iii. Seksuele vorming en voorlichting

Als school hebben wij de opdracht om leerlingen te leren respectvol om te gaan met seksualiteit en met diversiteit binnen de samenleving, waaronder seksuele diversiteit. Ze leren op De Parel onder andere over lichamelijke veranderingen, 'nee' zeggen, maar ook over seksuele geaardheid en diversiteit en hoe belangrijk het is om daarin respect te hebben voor elkaar en de ander. Wij nemen hierbij de methode Wonderlijk Gemaakt als uitgangspunt die uitgaat van de verwondering richting God als schepper en verwondering richting elkaar.

iv. Vragenlijsten

We volgen het welbevinden en de sociaal-emotionele ontwikkeling van de kinderen niet alleen met behulp van 'zachte' gegevens (gesprekjes, observaties), maar ook door het uitzetten van vragenlijsten. We gebruiken hiervoor zelf Zien! en de vragenlijst van Veilige Scholen, jaarlijks uitgezet door LEV-WN. De methode Kwink is ook gekoppeld aan Zien!.

v. Ouderbetrokkenheid 3.0

Uit onderzoek blijkt dat kinderen beter leren en beter in hun vel zitten als leerling, wanneer school en ouders goed op elkaar afgestemd zijn, elkaar goed informeren en samenwerken. We hebben daarom het traject [Ouderbetrokkenheid 3.0 van het CPS](#) gevolgd. De tien criteria van Ouderbetrokkenheid 3.0 blijven voor ons een belangrijke leidraad.

4. Niveau 3 en 4: probleemgerichte aanpak

a. Niveau 3: specifieke preventie

Bij niveau 3 gaat het om een specifiek probleem. De aanpak is probleem- en doelgroepgericht. De risico's zijn bekend en ook degenen die het probleem aangaan of betreffen. De interventies die worden ingezet zijn heel specifiek gericht op een probleem dat zich (opnieuw) voor zou kunnen doen. We diepen hieronder het probleem van pesten verder uit.

i. Pesten en Kwink

We spreken van pesten als het negatieve gedrag naar een ander doelbewust is, langere tijd aanhoudt en er sprake is van machtsongelijkheid. Lang niet alles is dus pesten. Tegelijk: of iemand iets ervaart als pesten of plagen, verschilt ook per persoon. Waar de een iets weglacht of gevat reageert, kan de ander zich gekwetst en weerloos voelen. Het is belangrijk dat kinderen hun zorgen leren delen met iemand die zij vertrouwen, zoals hun vader, moeder, leerkracht of de vertrouwenspersoon op school zodat er gericht actie kan worden ondernomen indien nodig.

Om te voorkomen dat pestgedrag ontstaat, worden er met Kwink door het jaar heen verschillende lessen gegeven die specifiek gericht zijn op het inzicht krijgen in en voorkomen van pestgedrag. Ook krijgen de leerlingen handvatten aangereikt wat ze moeten doen wanneer ze pestgedrag ervaren of zien.

Onder de gedragscompetentie *Zelfmanagement*, gaat het hierbij bijvoorbeeld om 'Verdraagzaam zijn als klasgenoten anders zijn of de dingen anders doen' (onder- en middenbouw) en 'Tolerantie en voorkomen van pestgedrag' (bovenbouw). Bij deze gedragscompetentie gaat het ook om de les 'Weten wat je eigen aandeel is in een conflict of vervelende situatie'. Een andere les in deze context is 'Sorry zeggen' (onderbouw) en 'Onhandig gedrag, en dan? Omgaan met herstel'

(bovenbouw) bij de gedragscompetentie *Besef van de ander*. Kwink is gericht op het sterker maken van de hele groep door inzicht te geven in het eigen gedrag en het gezamenlijke verantwoordelijkheidsgevoel van de groep voor positief gedrag en veiligheid te versterken.

ii. **Probleemgerichte trainingen**

Soms zien we dat bepaalde groepjes kinderen of individuele leerlingen baat kunnen hebben bij extra ondersteuning om (grotere) problemen te voorkomen. Naast de groepslessen, zetten we waar nodig gerichte trainingen in. Dit kan intern, maar ook met behulp van externe cursussen. Intern kan het bijvoorbeeld gaan om de inzet van de methode 'Meidenvenijn' om pestgedrag onder meisjes in de bovenbouw te voorkomen. Soms raden we cursussen aan van instanties buiten de school via bijvoorbeeld het Centrum voor Jeugd en Gezin. Het kan dan gaan om het versterken van weerbaarheid en assertiviteit, leren omgaan met faalangst of met eigen agressie.

b. **Niveau 4: probleemaanpak**

Ondanks alle acties op niveau 1, 2 en 3, kan het toch voorkomen dat er pestgedrag ontstaat. Wanneer dit het geval is, wordt alles gericht op de direct betrokkenen, de context waarbinnen het probleem zich voordoet en het oplossen van het probleem.

i. **Signalen en oorzaken van pestgedrag**

Pestgedrag kan zich bij alle leeftijdsgroepen voordoen. Signalen van pestgedrag kunnen zijn:

- een bijnaam gebruiken, niet bij de eigen naam noemen
- zogenaamde leuke opmerkingen maken over een klasgenoot
- een klasgenoot voortdurend ergens de schuld van geven
- briefjes doorgeven / op sociale media (bijv. whatsapp) negatieve opmerkingen maken
- opmerkingen maken over kleding
- isoleren, niet mee met de groep laten doen
- buiten school opwachten, slaan of schoppen
- op weg naar huis achterna rijden
- bezittingen afpakken of vernielen
- schelden of schreeuwen tegen het slachtoffer

Uiteraard is dit geen uitputtende lijst. Leerkrachten en ouders moeten daarom alert zijn op de manier waarop kinderen met elkaar omgaan en duidelijk stelling nemen bij grensoverschrijdend gedrag. Het is van groot belang dat wanneer ouders thuis van hun kind over dit soort signalen horen, zij dit ook melden bij de leerkracht.

Oorzaken van pestgedrag kunnen zijn:

- een problematische thuissituatie
- voortdurend gevoel van anonimiteit (buitengesloten voelen)

- voortdurend in een niet-passende rol worden gedrukt
- voortdurend met elkaar de competitie aan gaan
- een voortdurende strijd om macht in de klas of in de buurt
- bang om zelf gepest te worden

Het is daarom van belang dat de leerkrachten alle leerlingen persoonlijk en hun thuissituatie goed kennen, zodat ze zelf gericht preventief kunnen handelen wanneer ze daar aanleiding toe zien.

ii. Vier-stappenplan bij pestgedrag

Wanneer leerlingen ruzie met elkaar hebben en/of elkaar pesten, worden er vier stappen gevolgd. De leerkracht blijft bij iedere stap actief betrokken. Niet alle leerlingen zullen aan durven of kunnen geven wanneer ze hulp nodig hebben van de leerkracht.

- stap 1:

De betrokken leerlingen worden door de leerkracht aangemoedigd om met behulp van de kennis en vaardigheden die ze bij de Kwinklessen hebben geleerd, het probleem eerst zelf proberen op te lossen.

- stap 2:

Op het moment dat een van de leerlingen er niet uitkomt (het onderspit delft en verliezer of zondebok wordt), wordt het probleem aan de leerkracht voorgelegd. Het kan nodig zijn dat de leerkracht het probleem actief naar zich toetrekt wanneer duidelijk wordt dat de leerling(en) niet uit zichzelf om hulp kan of durft vragen.

- stap 3:

De leerkracht brengt de partijen bij elkaar voor een verhelderingsgesprek en probeert samen met hen het probleem op te lossen en (nieuwe) afspraken te maken. Het kan nodig zijn bij deze stap de hele groep te betrekken en alle leerlingen 'mede-eigenaar' van het probleem te maken. Wat is hun rol? Toeschouwer, meeloper, of juist helper van de gepeste leerling? Wat kunnen zij doen?

- stap 4:

Bij herhaaldelijke ruzie/ pestgedrag door een leerling, treden de fases van aanpak in werking:

iii. Fasen van aanpak bij herhaald pestgedrag

Wanneer een leerling (of een groepje leerlingen) herhaaldelijk ruzie- en pestgedrag laat zien en zich niet aan de gemaakte afspraken houdt, volgen er consequenties die toenemen in zwaarte.

Vanaf stap 4 wordt er een notitie gemaakt in de incidentenregistratie in Parnassys. Ouders worden hiervan op de hoogte gesteld.

- Fase 1

- Time-out op een vaste afgesproken plaats en / of nablijven na schooltijd

- Een schriftelijke opdracht over de toedracht en zijn of haar rol in het pestprobleem
- Een gesprek: bewustwording voor wat hij met het gepeste kind uithaalt
- Afspraken maken met de leerling over gedragsveranderingen en deze schriftelijk vastleggen.

- Fase 2

Indien dit niet direct tot verbetering van het gedrag leidt, kan er voor gekozen worden om een leerling tijdelijk in een andere groep te plaatsen binnen de school.

- Fase 3

Ouders worden uitgenodigd voor een gesprek op school. In deze fase wordt hun medewerking nadrukkelijk gevraagd om een einde aan het probleem te maken. Bij dit gesprek kan de intern begeleider aanschuiven en indien nodig of gewenst de directeur.

- Fase 4

Wanneer het probleemgedrag van de leerling aanhoudt, kan externe, deskundige hulp worden ingeschakeld zoals schoolmaatschappelijk werk of het Samenwerkingsverband PPO Delflanden.

- Fase 5

Wanneer ook met inzet van externe ondersteuning het gedrag van een leerling niet verbetert, kan in extreme gevallen kan een leerling geschorst of verwijderd worden. Dit kan alleen wanneer het bevoegd gezag een andere school heeft gevonden die de leerling opneemt.

iv. Begeleiding van de de pestende leerling en de gepeste leerling

Het is in alle stappen en fasen van belang dat de betrokken leerlingen goed begeleid worden door de leerkracht om het bestaande probleem op te kunnen lossen en om herhaling te voorkomen.

Begeleiding van de leerling die pest

- praten: zoeken naar de reden van het pesten (baas willen zijn, jaloezie, angst, verveling)
- laten inzien wat het effect van zijn/ haar gedrag is voor de gepeste
- excuses aan laten bieden
- in laten zien welke sterke (leuke) kanten de gepeste heeft
- pesten is verboden in en om de school: aanpakken als het kind wel pest, complimenteren wanneer het kind positieve gedragsverandering laat zien
- kind leren niet meteen kwaad te reageren, leren beheersen, de stop-denk-doe-houding' of een andere manier van helpend gedrag aanleren
- praten met de ouders van de gepeste leerling en de ouders van de leerlingen die pesten
- inschakelen van externe hulp: sociale vaardigheidstrainingen, schoolmaatschappelijk werk

Begeleiding van de gepeste leerling

- medeleven tonen en luisteren en vragen: hoe en door wie wordt er gepest
- nagaan hoe de leerling zelf reageert, wat doet hij/zij voor tijdens en na het pesten

- oefenen met verschillende manieren van reageren op een situatie of opmerking
- nagaan welke oplossing het kind zelf wil
- sterke kanten van de leerling benadrukken
- successen benoemen en vieren
- mogelijke oorzaken bespreken waarom een kind pest
- praten met de ouders van de gepeste leerling en de ouders van de leerlingen die pesten

Bij alle stappen en fasen kan de hulp van de intern begeleider worden ingeschakeld. De IB-er kan het probleem onderzoeken, deskundigen raadplegen en het bevoegd gezag adviseren.

v. Adviezen voor ouders

Zoals we in de inleiding van dit Positief gedrag (en anti-pest)beleid al schreven: een veilig schoolklimaat en positief gedrag van leerlingen ontstaat niet vanzelf. Het vraagt inspanning van school, leerlingen én ouders. Naast alle acties die de school met de leerlingen en ouders onderneemt, daarom ook een aantal adviezen wanneer er een situatie met pestgedrag ontstaat.

Ouders van de leerling die pest

- neem het probleem van uw kind serieus
- probeer achter de mogelijke oorzaak te komen
- maak uw kind gevoelig voor wat het anderen aandoet, vergroot het inlevingsvermogen
- besteed extra aandacht aan uw kind, maak tijd voor hem of haar vrij
- corrigeer ongewenst gedrag en benoem het goede gedrag van uw kind
- maak uw kind duidelijk dat u achter de beslissing en de interventies van school staat

Ouders van gepeste kinderen:

- houd de communicatie met uw kind open, blijf in gesprek met uw kind
- moedig hem of haar aan om met u en de leerkracht te blijven praten
- als pesten niet op school gebeurt maar op straat, probeert u contact op te nemen met de ouders van de leerling die pest om het probleem bespreekbaar te maken
- bij pestgedrag op school, kunt u het beste direct contact met de leerkracht opnemen
- door positieve stimulering en complimenten, kan het zelfrespect en zelfvertrouwen van het kind vergroot worden of weer terug komen
- steun uw kind in het idee dat er een einde aan het pesten komt

Alle andere ouders

- neem de ouders van het gepeste kind serieus
- stimuleer uw kind om op een goede manier met andere kinderen om te gaan

- corrigeer uw kind bij ongewenst gedrag en benoem goed gedrag: gebruik concrete voorbeelden
- geef zelf het goede voorbeeld
- leer uw kind voor anderen op te komen
- leer uw kind voor zichzelf op te komen

Ouders en leerlingen kunnen op ieder moment contact zoeken met de interne vertrouwenspersoon van de school. Deze zal niet bemiddelen, maar luisteren en helpen doorverwijzen indien nodig naar de externe vertrouwenspersoon van LEV-WN. Ouders kunnen ook zelf contact opnemen met de externe vertrouwenspersoon, bijvoorbeeld wanneer er geen vertrouwen meer is in de aanpak van de school.

Interne vertrouwenspersoon: Hermien van den Engel, h.vdvengel@levwn.nl

Externe vertrouwenspersoon: dhr. Guus Meuleman g.meulemanvp@levwn.nl, 06 - 26 78 04 59

Leerkrachten, leerlingenraad en ouders uit de medezeggenschapsraad onderschrijven gezamenlijk dit 'Positief gedrag (en anti-pest)protocol'.